

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนคือ **ขั้นตอนที่ 1** เป็นการศึกษา สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดเพื่อสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์และนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ กรอบการสัมภาษณ์มีเนื้อหาครอบคลุมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้มีการสังเคราะห์บูรณาการ เข้ากับหลักการพัฒนาตนเองในการศึกษาของนักศึกษา **ขั้นตอนที่ 2** เป็นขั้นตอนในการสร้างและพัฒนา รูปแบบ ดำเนินการโดยการนำผลจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาสร้างหรือร่างเป็นรูปแบบซึ่งมี องค์ประกอบสำคัญประกอบด้วย (1) หลักการเหตุผลของรูปแบบ (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) สารสำคัญหรือเนื้อหาสาระของรูปแบบครอบคลุมเนื้อหาการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองกับหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการบูรณาการ (4) แนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติและ (5) เงื่อนไขการนำ รูปแบบสู่การปฏิบัติ หลังจากนั้นจึงนำมาพัฒนาด้วยการจัดกลุ่มสนทนาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 7 **ขั้นตอนที่ 3** เป็นการนำสาระสำคัญของรูปแบบไปสู่การปฏิบัติโดยนำไปถามนักศึกษาจำนวน 400 คนซึ่งเป็นกลุ่ม ตัวอย่าง จากสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ตั้งอยู่ตอนบน จำนวน 14 แห่ง มีนักศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 241 คนจากประชากรจำนวน 165,315 คน และตอนล่าง จำนวน 11 แห่ง มีนักศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 159 คนจากประชากรจำนวน 109,584 คน

เครื่องมือหรือแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อนำไปสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นตัวแปรอิสระที่ศึกษาได้แก่ (1) อาชีพของผู้ปกครอง (2) ทุนการศึกษาที่นำมาใช้ในการศึกษา (3) รายได้ที่นำมาใช้ในการศึกษา (4) ค่าใช้จ่ายในการศึกษา ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะ ปลายเปิดเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในการพัฒนา คุณภาพของเครื่องมือ ดำเนินการโดยการนำเครื่องมือที่ได้สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง รวมทั้ง สำนวนภาษาโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้ค่าความสอดคล้อง ระหว่าง 0.600-1.00 หลังจากนั้นจึงได้นำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้ว นำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของครอนบาค และคำนวณหาค่า อำนาจจำแนก ได้ค่าความเชื่อมั่นระหว่าง 0.985-0.926 และรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.965 ได้ค่าอำนาจ จำแนกระหว่าง 0.653-0.709 และทั้งฉบับเท่ากับ 0.638 หลังจากนั้นจึงนำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูล กับกลุ่มตัวอย่าง และนำมาจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดย คำนวณค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์ของความแปรผัน **ขั้นตอนที่ 4** ขั้นตอนนี้เป็น การยืนยันรูปแบบซึ่งเป็นการตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ที่ต้องการยืนยันรูปแบบการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาตนเองในการศึกษาของนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดำเนินการโดยการนำผลของการนำสาระสำคัญของรูปแบบสู่การปฏิบัติใน ขั้นตอนที่ 3 มาจัดทำเป็นแบบยืนยันตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับว่าตรงกับสภาพจริงมากน้อย เพียงใด **ขั้นตอนที่ 5** เป็นการบูรณาการรูปแบบโดยการนำผลวิจัยตามขั้นตอนที่ 1 2 3 และ 4 มาบูรณา การกันจึงได้รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาตนเองในการศึกษา ของนักศึกษสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย (1) หลักการเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) สารสำคัญของรูปแบบประกอบด้วยการเรียนรู้เพื่อรู้ การเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ การเรียนรู้เพื่อเป็นพลเมืองที่ดี การเรียนรู้เพื่ออยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเองและสังคม ซึ่งมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้แก่ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว โดยมีเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม (4) แนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติและ (5) เงื่อนไขการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ

2.ความเหมาะสมของรูปแบบการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาตนเอง ในการศึกษาของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

หากพิจารณาแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบพบว่าองค์ประกอบด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับแรก หากพิจารณารายประเด็นของด้านวัตถุประสงค์พบว่าประเด็นที่เป็นวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาหลักการ วิธีการ หรือแนวปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปแบบสำหรับการพัฒนาตนเองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และประเด็นที่เป็นวัตถุประสงค์เพื่อเสนอหลักการ วิธีการ หรือแนวปฏิบัติที่เป็นรูปแบบแก่สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาใช้เป็นหลักการ วิธีการ แนวทางหรือแนวปฏิบัติสำหรับพัฒนานักศึกษาในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ประกอบของรูปแบบที่เป็นสาระสำคัญด้านการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับรองลงมา หากพิจารณาเป็นรายประเด็นของด้านการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติพบว่าประเด็นข้อที่มีการนำผลของการวิเคราะห์ สังเคราะห์มาปฏิบัติเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง ประเด็นข้อที่มีการปฏิบัติตนโดยอาศัยเงื่อนไขคุณธรรมคือซื่อสัตย์ สุจริต มีสติปัญญา ขยัน อดทน แบ่งปัน และประเด็นข้อที่มีการนำผลการประเมินตนเองมาพัฒนาปรับปรุงองค์ความรู้ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากัน เป็นลำดับแรก และประเด็นข้อที่มีการดำเนินการตามขั้นตอนของแผนโดยอาศัยหลักการ ทฤษฎีในสาขาวิชาชีพของหลักสูตรอย่างเชี่ยวชาญ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย ส่วนองค์ประกอบของรูปแบบด้านเงื่อนไขการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย หากพิจารณารายประเด็นของด้านการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติพบว่าประเด็นข้อที่มีการฝึกปฏิบัติหรือสร้างแบบจำลองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เช่น ฝึกหัดการเลือกตั้ง ฝึกหัดแสดงความคิดเห็น และประเด็นข้อที่มีการฝึกอบรมหรือฝึกเพื่อเป็นผู้ที่มีจิตอาสา มีจิตสาธารณะโดยการบำเพ็ญตนช่วยเหลือสังคม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่เหลือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3.การตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ โดยการนำสาระสำคัญของรูปแบบไปสอบถามนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับได้แก่ **ด้านการเรียนรู้เพื่อเป็นพลเมืองที่ดี** มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก หากพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่าประเด็นการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมได้แก่การมีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดี มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก รองลงมาประเด็นการแสดงความกตัญญูรู้คุณ รวมทั้งตอบแทนบุญคุณต่อผู้มีพระคุณอย่างสม่ำเสมอ มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และประเด็นการมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์โดยความสามารถทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงถึงภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม สามารถในการวางแผน รวมทั้งรับผิดชอบ มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับ

สุดท้าย **ด้านการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเองและสังคม** มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับสอง หากพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ประเด็นการมีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำโดยมีเงื่อนไขความรู้ และคุณธรรมกำกับตลอดเวลา และประเด็นการเป็นผู้มีสัมมาคารวะ มีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ ต่อครูอาจารย์ มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก รองลงมาเป็นประเด็นการปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างด้วยการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทย มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก และประเด็นการมีความรู้เท่าทันสถานการณ์ด้านการเมือง โดยรู้จักแยกแยะคนดีหรือคนไม่ดี ด้วยการ สนับสนุนคนดีให้ปกครองบ้านเมือง มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย **ด้านการ เรียนรู้เพื่ออยู่ในสังคมอย่างมีความสุข** มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสาม หากพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ประเด็นการสร้างความตระหนักในสิทธิของตนเองรวมทั้งให้ ความเคารพสิทธิของผู้อื่น มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก รองลงมาเป็นประเด็นการ เรียนรู้ด้วยการฝึกจิตอาสาทำกิจกรรมเป็นลักษณะกิจกรรมที่ทำด้วยความเต็มใจ มีการนำไปสู่การปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก และประเด็นการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนเพื่อสร้างความ เข้าใจในประวัติศาสตร์ ความเชื่อในคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณี มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับสุดท้าย **ด้านการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ** มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับ สี่ หากพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ประเด็นการปฏิบัติตนโดยอาศัยเงื่อนไขคุณธรรมคือซื่อสัตย์ สุจริต มีสติปัญญา ขยัน อดทน แบ่งปัน มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก รองลงมาเป็น ประเด็นการปฏิบัติตนโดยอาศัยความรู้คือรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง ดำรงตนอยู่ในความไม่ประมาท ทุกเรื่อง มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และประเด็นการนำความรู้ที่เป็นหลักการ ทฤษฎีมาเป็น แนวทางในการวางแผนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย **ด้านการเรียนรู้เพื่อรู้** มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย หากพิจารณาเป็นราย ประเด็นพบว่าประเด็นการมีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของสาขาวิชาชีพตามหลักสูตรที่ศึกษา มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก รองลงมาเป็นประเด็นการคาดหวังตำแหน่งงานที่ สอดคล้องกับสาขาวิชาชีพตามหลักสูตรหลังสำเร็จการศึกษา มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และ ประเด็นการเรียนรู้หลักสถิติหรือคณิตศาสตร์ สามารถใช้เป็นเครื่องมือประมวลข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหา อย่างเหมาะสม มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้ายใน

4.การยืนยันรูปแบบ ผลการยืนยันรูปแบบโดยการนำสาระสำคัญของรูปแบบสู่การปฏิบัติตรงกับ สภาพจริงอยู่ในระดับมากทุกด้าน หากพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการเรียนรู้เพื่ออยู่ในสังคมอย่างมี ความสุข ตรงกับสภาพจริงมากเป็นลำดับแรก รองลงมาได้แก่ด้านการเรียนรู้เพื่อเป็นพลเมืองที่ดี ตรงกับ สภาพจริงอยู่ในระดับมาก และด้านการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ ตรงกับสภาพจริงอยู่ในระดับมากเป็นลำดับ สุดท้าย

อภิปรายผล

รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาตนเองในการศึกษาของ นักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งได้มีการสร้างและพัฒนาขึ้นมาและนำเสนอ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณา ให้ข้อเสนอแนะและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยภาพรวม ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ผู้ทรงคุณวุฒิอาจพิจารณา เห็นว่าโดยภาพรวมแล้ว สถาบันอุดมศึกษาไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือเอกชน ควรได้มีการนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติให้ครบทุกสถาบัน ซึ่งเป็นไปตามวิสัยทัศน์อันเป็นแนวนโยบายของ **สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2556 : บทสรุปสำหรับผู้บริหาร)** ที่ระบุว่าวิสัยทัศน์ว่า สถาบันอุดมศึกษาต้องเป็นแหล่งองค์ความรู้และพัฒนากำลังคนระดับสูงที่มีคุณภาพเพื่อการพัฒนาชาติที่ ยั่งยืน สร้างสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-

2559 บนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะต้องแสดงบทบาทสูงในสังคมประชาคมอาเซียนและมุ่งสู่คุณภาพอุดมศึกษาระดับนานาชาติ และ**สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554)** ที่ระบุเป็นปฐมบทว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทย ตั้งแต่ปี 2517 ขณะนี้ได้หยั่งรากลึกลงในสังคมไทย พระองค์ทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ในการดำเนินวิถีชีวิตอย่างมั่นคงบนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง ความพอมีพอกิน การรู้จักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และทรงเตือนสติประชาชนคนไทยไม่ให้ประมาท ตระหนัก ถึงความถูกต้องตามหลักวิชา ตลอดจนมีคุณธรรมเป็นกรอบในการดำรงชีวิต หลักการทรงงานของพระองค์จะเน้นการเข้าใจ เข้าถึง และร่วมพัฒนา อย่างสอดคล้องกับภูมิสังคมที่ให้ความสำคัญกับความหลากหลายของระบบภูมินิเวศ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี เพื่อผลประโยชน์ของประชาชน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นการพัฒนาที่มุ่งสู่การพึ่งพาตนเอง ดำเนินการด้วยความรอบคอบ วิเคราะห์ ระมัดระวัง ทำตามลำดับขั้นตอนมีการทดลองด้วยความเพียรจนมั่นใจ จึงนำไปเผยแพร่ใช้ประโยชน์สู่สาธารณะ ด้วยเหตุผลนี้ผู้ทรงคุณวุฒิจึงพิจารณาเห็นว่ารูปแบบการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาตนเองในการศึกษาของนักศึกษา จึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง

อนึ่งแม้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 จะสิ้นสุดลงในเดือนกันยายน 2559 แต่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก็ยังคงได้มีการสืบสานให้มีการพัฒนาขับเคลื่อนต่อไป ผู้ทรงคุณวุฒิจึงพิจารณาเห็นความต่อเนื่องของความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขบนรากฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้ตระหนักถึงความสำคัญนี้จึงพิจารณาเห็นว่าควรมีการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ อนึ่งสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558) ระบุกรอบแนวคิดและหลักการที่ได้มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศว่าประเทศไทยจะ ยังคงประสบสภาวะแวดล้อมและบริบทของการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ อาทิ กระแสการเปิดเศรษฐกิจเสรี ความท้าทายของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ การเข้าสู่สังคม ผู้สูงอายุ การเกิดภัยธรรมชาติที่รุนแรง ประกอบกับสภาวะการณ์ด้านต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศในปัจจุบันที่ยังคงประสบปัญหาในหลายด้าน เช่นปัญหาผลิตภาพการผลิต ความสามารถในการแข่งขัน คุณภาพการศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นต้น ทำให้การพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงจำเป็นต้องยึดกรอบแนวคิดและหลักการในการวางแผนที่สำคัญคือ (1) การน้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2) คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม (3) การสนับสนุนและส่งเสริมแนวคิดการปฏิรูปประเทศ และ (4) การพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สังคมอยู่ ร่วมกันอย่างมีความสุข

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติที่ยังคงเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยการส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขนั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาประเมินความเหมาะสมของรูปแบบว่าองค์ประกอบด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นลำดับแรก หากพิจารณารายประเด็นของด้านวัตถุประสงค์พบว่าประเด็นที่เป็นวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาหลักการ วิธีการ หรือแนวปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปแบบสำหรับการพัฒนาตนเองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และประเด็นที่เป็นวัตถุประสงค์เพื่อเสนอหลักการ วิธีการ หรือแนวปฏิบัติที่เป็นรูปแบบแก่สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาใช้เป็นหลักการ วิธีการ แนวทางหรือแนวปฏิบัติสำหรับพัฒนานักศึกษาในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อให้นักศึกษาบรรลุจุดมุ่งหมายในการศึกษาหรือในการพัฒนาตนเอง

มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะว่าจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์โดยเฉพาะวัตถุประสงค์ในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดจุดมุ่งหมายหรือกำหนดเป็นวัตถุประสงค์นั้นถือว่าเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญมาก ทั้งนี้เพราะว่าจะเป็นการสร้างความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนให้แก่ชาติบ้านเมือง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงชี้แนะให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างความมั่นคงของชาติกับการพัฒนา (ปริยานุช ธรรมปียา, 2557 : 26) ซึ่งได้อัญเชิญมา ณ ที่นี้ว่า

“จุดหมายสำคัญของการรักษาความมั่นคงของบ้านเมืองนั้น อยู่ที่การทำให้ประชาชนสามารถปกครองรักษาถิ่นฐานของตนเองได้ โดยมีสวัสดิภาพและอิสรภาพเต็มที่ ในการนี้ทางราชการมีหน้าที่อันจำเป็นที่สุดที่จะต้องพิทักษ์คุ้มครองให้มีความสงบและปลอดภัย ทั้งจะต้องช่วยเหลือสนับสนุนทางวิชาการทั้งด้านเทคนิค และด้านเศรษฐกิจสังคมเพื่อให้เขาช่วยตนเองและพัฒนาตัวเองได้ ในการอาชีพ การครองชีพ และการอยู่ร่วมกันโดยสามัคคีธรรม เมื่อประชาชนสามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาท้องถิ่นที่อยู่ให้เจริญแล้ว บ้านเมืองของเราก็จะมีความมั่นคงและปลอดภัยอย่างแท้จริง”

อนึ่งองค์ประกอบของรูปแบบที่เป็นสาระสำคัญด้านการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับรองลงมา หากพิจารณาเป็นรายประเด็นของด้านการเรียนรู้ การปฏิบัติพบว่าประเด็นข้อที่มีการนำผลของการวิเคราะห์ สังเคราะห์มาปฏิบัติเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง ประเด็นข้อที่มีการปฏิบัติตนโดยอาศัยเงื่อนไขคุณธรรมคือซื่อสัตย์ สุจริต มีสติปัญญา ขยัน อดทน แบ่งปัน และประเด็นข้อที่มีการนำผลการประเมินตนเองมาพัฒนาปรับปรุงองค์ความรู้ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากัน เป็นลำดับแรก และประเด็นข้อที่มีการดำเนินการตามขั้นตอนของแผนโดยอาศัยหลักการ ทฤษฎีในสาขาวิชาชีพของหลักสูตรอย่างเชี่ยวชาญ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย ข้อค้นพบของการวิจัยนี้บ่งบอกหรือเน้นให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติซึ่งนักศึกษาจำเป็นต้องนำไปพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคมและพัฒนาประเทศชาติโดยรวม ซึ่งก็สอดคล้องกับการยึดกรอบสำคัญนำไปสู่การวางแผนที่ **สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2558 : 1)** ได้กำหนดไว้คือมีการน้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐาน วางแผนโดยยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม วางแผนเพื่อการปฏิบัติโดยการสนับสนุนและส่งเสริมแนวคิดการปฏิรูปประเทศ และเน้นให้นักศึกษามีการพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สังคมอยู่ ร่วมกันอย่างมีความสุขประเด็นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติโดยเน้นที่คน เป็นสำคัญนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ **สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล (2558 : 7)** ที่เน้นปรัชญาและมโนทัศน์สังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งก็เน้นที่คนเป็นสำคัญว่าการเรียนรู้ของคนนั้น ต้องเกิดจากความรู้และความเข้าใจที่แท้จริง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนของสังคมจะต้องทำความเข้าใจในหลักคิดและแนวทางปฏิบัติของสังคมแห่งการเรียนรู้ อันเป็นแนวทางพัฒนาคนหรือทรัพยากรมนุษย์ ชุมชน สังคม และประเทศชาติ อันเป็นองค์รวมที่เหมาะสม ซึ่งสุวิธิดา จรุงเกียรติกุล ก็ได้ให้ความสำคัญต่อการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการเรียนรู้ในชีวิตจริงเพื่อสร้างสังคมที่เข้มแข็ง มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีความสุขเช่นกัน

สำหรับความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ โดยภาพรวมมีน้าสาระสำคัญของรูปแบบไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการเรียนรู้เพื่อเป็นพลเมืองที่ดี มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากระแสของความเป็นพลเมืองที่ดีได้ซึมซับลงไปสู่นักศึกษาซึ่งส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในกลุ่มมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และตอบแบบสอบถามสำหรับการวิจัยนี้เป็นส่วนใหญ่ และกลุ่มวิทยาศาสตร์ค่อนข้างมากซึ่งก็ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้เช่นกัน ได้พิจารณาเห็นว่าความเป็นพลเมืองที่ดี เป็นพฤติกรรมที่สถาบันอุดมศึกษาทั้งหลายพยายามปลูกฝังให้นักศึกษามีจิตสำนึกในการเป็นคนดี โดยนักศึกษาอาจตระหนักถึงตนเองเป็นสำคัญ เพราะหากนักศึกษาเป็นคนดีตามแนวคิดเก่ง ดี มีสุขแล้ว นักศึกษาย่อมจะพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่ดี โดยเฉพาะการประพฤติปฏิบัติพัฒนาตนเองให้มีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมได้แก่การมีวินัย มีความรับผิดชอบ

ข้อสัถย์ สุจริต เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งนักศึกษามีการนำสาระสำคัญของรูปแบบสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก นอกจากนั้นการประพฤติปฏิบัติของนักศึกษายังได้ตระหนักถึงความกตัญญูรู้คุณอันเป็นคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองที่ดีอีกด้วย โดยเฉพาะการแสดงความกตัญญูรู้คุณ รวมทั้งตอบแทนบุญคุณต่อผู้มีพระคุณอย่างสม่ำเสมอ นักศึกษาก็ได้น้อมนำแนวคิดอันเกี่ยวข้องกับรูปแบบการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เพราะตระหนักว่าเป็นคุณธรรมจริยธรรมที่สำคัญ รวมทั้งยังได้นำทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์โดยความสามารถทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงถึงภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม สามารถในการวางแผน รวมทั้งรับผิดชอบ ซึ่งก็มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เพราะเป็นคุณธรรมจริยธรรมที่จะส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของคณะผู้วิจัยประกอบด้วย **กชกร ชำนาญกิตติชัย อธิมา ประภากรเกียรติ เอนก แสงโนรี และจิรเดช สมิตพรพรรณ (2554)** ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ซึ่งเป็นการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์เหมือนกับการวิจัยในครั้งนี้ คือศึกษาในโปรแกรมการบริหารธุรกิจและโปรแกรมนิเทศศาสตร์ และพบว่าในภาพรวมของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ นักศึกษาได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคือด้านคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิต ด้านความรู้ในการดำเนินชีวิต ด้านมีเหตุผลในการดำเนินชีวิต ด้านระบบภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต และด้านความพอประมาณในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้เพราะว่าคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญอันจะเสริมให้เห็นถึงความเป็นพลเมืองที่ดีที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สำคัญ

ประเด็นด้านการเรียนรู้เพื่อเป็นพลเมืองที่ดี ที่เน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ **วิลสัน (Wilson, 2010)** แห่งมหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอเรกอน (Oregon State University) ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ได้ให้ความสนใจในด้านภาวะผู้นำของนักศึกษาซึ่งสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมเช่นกัน จึงได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำของนักศึกษาภายใต้กรอบการปกครองนักศึกษาแห่งวิทยาลัยสโนว์ (Snow Colledge) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบรรยายกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำของนักศึกษาโดยเฉพาะอดีตผู้นำนักศึกษาของวิทยาลัยแห่งนี้ การศึกษาครั้งนี้เน้นที่การสร้าง ความเข้าใจว่า การพัฒนาภาวะผู้นำของนักศึกษาเกิดขึ้นอย่างไร เมื่อใดและที่ไหน โดยเฉพาะประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตที่ผ่านมาซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองนักศึกษาของวิทยาลัยดังกล่าว การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเชิงปรากฏการณ์โดยมีการสัมภาษณ์อดีตผู้นำนักศึกษาของวิทยาลัยแห่งนี้จำนวน 8 คนโดยใช้คำถามในการวิจัยที่เป็นหลักอยู่ 2 ข้อคือการตั้งคำถามว่าเมื่อเป็นนักศึกษาที่ศึกษาในสถาบันแห่งนี้ นักศึกษาได้มีการฝึกทักษะการเป็นผู้นำและศักยภาพในการรับการพัฒนายังไร และคำถามว่าเมื่อนักศึกษาซึ่งศึกษาในสถาบันแห่งนี้ ทางสถาบันได้ช่วยเหลือให้นักศึกษาให้ประสบความสำเร็จหรือได้พัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษาอย่างไรบ้าง หลังจากนั้นจึงนำผลการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูล และได้ผลลัพธ์จากการวิจัยในเบื้องต้นว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามแรก พบว่ามีแนวทางกว้าง ๆ อยู่ 4 ประเด็นคือการมีโอกาสนในการพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษา การได้รับประสบการณ์ในการพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษา การได้รับอิทธิพลจากที่ปรึกษา และการมีกระบวนการการศึกษาในระบบ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามที่สอง พบว่ามีแนวทางกว้าง ๆ อยู่ 4 ประเด็นคือการจัดให้มีการปกครองเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ การมีวัฒนธรรมในเรื่องภาวะผู้นำนักศึกษา การสนับสนุนจากสถาบัน และการให้การศึกษา

ด้านการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเองและสังคม มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสอง ซึ่งถ้าหากพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้ว การเปลี่ยนแปลงตนเองและสังคมของนักศึกษาในยุคปัจจุบันย่อมมีความสำคัญมาก เพราะปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปในด้านมีความเจริญทางวัตถุ เยาวชนตกอยู่ในสถานะที่เป็นวัตถุนิยม ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงตนเองของเยาวชนให้ดำรงตนอยู่ในความ

พอเพียง ดำรงตนให้อยู่ในหลักเหตุผล สร้างภูมิคุ้มกันตนเอง รวมทั้งปรับเปลี่ยนตนเองให้มีทักษะการแสวงหาความรู้โดยเฉพาะรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง รวมทั้งพัฒนาตนเองให้มีหลักคุณธรรมจริยธรรมสำหรับแนวทางการพัฒนาให้นักศึกษาหรือเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตนั้น จำเป็นต้องมีการเรียนการสอนอย่างจริงจัง จำเป็นต้องมีการออกแบบการเรียนรู้ให้เข้ากับการพัฒนาทางสมองของนักศึกษาหรือเยาวชนเหล่านั้น ซึ่งเป็นไปตามแนวทางที่**ประภาพรพรณ จูเจริญ (2556 : 19)** ซึ่งมีความเชื่อมั่นและกล่าวว่าการออกแบบการเรียนรู้ให้เข้ากับการพัฒนาทางสมอง เพราะจะเป็นการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงให้เกิดเป็นอุปนิสัยพอเพียง การที่จะปรับเปลี่ยนหรือสร้างอุปนิสัยพอเพียงขึ้นมาต้องออกแบบการเรียนรู้โดยตระหนักเสมอว่าผู้เรียนมีความกระหายอยากรู้และใคร่รู้อย่างไม่พอเพียงคืออยากรู้อย่างไม่รู้จบสิ้น เมื่อให้การเรียนรู้แล้ว การเรียนรู้ของสมองจะไปแสดงผลออกมาในเชิงพฤติกรรมคือเป็นผู้ที่คิดได้ คิดเป็น ดังนั้นแก่นของการเปลี่ยนแปลงคือการทำให้สมองเกิดการเรียนรู้เรื่องพอเพียง จนปรากฏออกมาเป็นอุปนิสัยพอเพียง

การเปลี่ยนแปลงตนเองและสังคมเป็นประเด็นการวิจัยที่มีความสำคัญ เพราะการเปลี่ยนแปลงถือว่าเป็นคุณภาพที่สำคัญโดยเฉพาะคุณภาพการศึกษา ซึ่ง**ปริยานุช ธรรมปิยา (2558 :13-14)** ซึ่งเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในด้านการศึกษามุ่งให้การศึกษามีการปรับเปลี่ยนไปในทิศทางที่พึงประสงค์ จึงมุ่งหวังให้สถานศึกษาโดยเฉพาะสถานศึกษาระดับพื้นฐานเป็นสถานศึกษาในระดับต้นที่จะต้องดำเนินการเพื่อให้ผ่านการประเมิน ปรับเปลี่ยนเป็นสถานศึกษาพอเพียงโดยมีประเด็นที่จะปรับเปลี่ยนในด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสมดุลเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านวัฒนธรรม อันจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ของการเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดความสุขของคนในสังคม ซึ่งหากนำแนวคิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนานักศึกษาระดับอุดมศึกษา ก็ย่อมจะทำให้นักศึกษาบรรลุความสำเร็จในการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขณะเดียวกันหากมองมาที่ผู้สอนซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้เปลี่ยนแปลงผู้เรียนให้มีการพัฒนายิ่งขึ้นไปนั้น **ทีศนา แคมณี (2556 : 24-29)** เสนอแนะว่า (1) ผู้สอนควรทำความเข้าใจในโน้ตทัศน์หรือความคิดรวบยอด (Concept) ให้ชัดเจน (2) ผู้สอนควรมีการสอนในลักษณะเชื่อมโยงบูรณาการเป็นกระบวนการเพราะหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกระบวนการ จึงจำเป็นต้องสอนให้คิดเป็นกระบวนการ มิใช่สอนเรื่องความพอประมาณ และอีกวันสอนเรื่องเหตุผล เป็นต้น ซึ่งเป็นการสอนไม่เชื่อมโยงกัน (3) ผู้สอนควรสอนให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงคือสอนให้เกิดมโนทัศน์หรือสอนให้เกิดความคิดรวบยอดโดยจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์หรือความคิดรวบยอด (4) ผู้สอนควรสอนโดยจัดกิจกรรมให้เกิดกระบวนการคิดเพื่อการเปลี่ยนแปลงให้มาก เพราะกระบวนการคิดถือว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แต่ก็ไม่ละเลยกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การปลูกพืชผักสวนครัว การอดออม เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ดี แต่หากจะทำให้สมบูรณ์ต้องจัดให้มีกระบวนการคิดโดยเฉพาะคิดจากพื้นฐานความรู้รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวังโดยจะต้องมีการวัดประเมินผลในประเด็นนี้ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ**ปริยานุช พิบูลสราวุธ (2556 : 30)** ที่กล่าวว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นทั้งทักษะกระบวนการ เจตคติ และอุดมการณ์ จึงต้องมีกระบวนการคิดที่เป็นลักษณะระเบิดจากข้างใน โดยเฉพาะเป็นกระบวนการ เป็นเจตคติและอุดมการณ์ที่เกิดจากศรัทธา ต้องมีการฝึกฝนปฏิบัติ จนกระทั่งเข้าใจทักษะกระบวนการว่าทั้งสามห่วงจะต้องเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน กล่าวคือความพอประมาณ ต้องเป็นความพอประมาณอย่างมีเหตุผล ต้องเป็นความพอประมาณที่ต้องมีภูมิคุ้มกัน คือต้องรอบคอบ เมื่อเข้าใจแล้วจึงต้องลงมือปฏิบัติเพื่อให้บังเกิดผลได้ และการวัดประเมินผล ก็จะต้องวัดประเมินที่วิธีคิดและประเมินพฤติกรรมของผู้เรียน ดังนั้น**เลขา ปิยะอัจฉริยะ (2556 : 36)** จึงได้กล่าวเสริมว่าการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อปลูกฝังให้เป็นอุปนิสัยในตัวผู้เรียน จึงเป็นภารกิจของผู้ครูผู้สอน เพราะครูผู้สอน

เป็นผู้สร้างผู้เรียน และผู้เรียนไปสร้างชาติหรือเป็นการเปลี่ยนแปลงตนเองและสังคม การกิจนี้จึงไม่ใช่งานเพิ่มของครูผู้สอน แต่เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ผู้เรียนต้องเป็นผู้ที่สามารถเปลี่ยนแปลงตนเอง และสามารถไปเปลี่ยนแปลงสังคมโดยสามารถในการวางกฎระเบียบ กติกาในการควบคุมตนเองได้

ด้านการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเองและสังคม ในการวิจัยครั้งนี้ซึ่งนักศึกษามีการน้อมนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และหากพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ประเด็นการมีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำโดยมีเงื่อนไขความรู้และคุณธรรมกำกับตลอดเวลา และประเด็นการเป็นผู้มีสัมมาคารวะ มีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ ต่อครูอาจารย์ มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก รองลงมาเป็นประเด็นการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้วยการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทย มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และประเด็นการมีความรู้เท่าทันสถานการณ์ด้านการเมืองโดยรู้จักแยกแยะคนดีหรือคนไม่ดี ด้วยการสนับสนุนคนดีให้ปกครองบ้านเมือง มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) (**สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 5**) ที่ระบุว่าจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

จุดมุ่งหมายหรือจุดเน้นอันเป็นปรัชญาการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว **จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์ (2557 : 30-33)** ได้อธิบายไว้ ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายเสริมผลสรุปการวิจัยนี้ได้ว่า (1) มุ่งเน้นให้คนมีความสมบูรณ์ทางด้านร่างกาย (Physical Health) เพราะเป็นเรือนร่างที่ให้สภาพจิตใจได้อาศัยมีชีวิตอยู่ มีความสำคัญต่อการทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพ จึงควรเป็นร่างกายที่มีความสมบูรณ์และปล่อยให้ไปไปตามธรรมชาติของการมีอายุขัยด้วยการบำรุงร่างกายตามปกติ บุคคลที่เป็นเจ้าของเรือนร่างควรมีการบำรุงรักษาเพื่อมิให้ร่างกายเสื่อมโทรมไปก่อนวัยอันสมควร (2) มุ่งเน้นให้มีความสมบูรณ์ทางด้านจิตใจ (Mental Health) เพราะความสมบูรณ์ทางด้านจิตใจย่อมส่งผลให้การทำงานด้วยจิตใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยมีอารมณ์แจ่มใสซึ่งจะเป็นการสร้างบรรยากาศในการทำงานอย่างมีความสุข อีกทั้งก่อให้เกิดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเมื่อตกทุกข์ได้ยากอันเป็นคุณธรรมจริยธรรมประจำใจ (3) มุ่งเน้นให้เป็นผู้มีสติปัญญา (Intellect) เพราะสติปัญญาสามารถช่วยให้มนุษย์สามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคให้สำเร็จลุล่วงได้ การใช้สติปัญญาของมนุษย์ที่มีระดับแตกต่างกัน มนุษย์ย่อมสามารถหยั่งรู้ถึงระดับความแตกต่างกันนั้นได้และสร้างความสัมพันธ์ด้วยการใช้สติปัญญาอีกเช่นกันเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (4) มุ่งเน้นการมีความรู้ (Knowledge) เป็นการศึกษาที่ลงลึกไปถึงการแสวงหาความรู้ บ่อเกิดความรู้ การจัดการความรู้โดยมีการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ การมีความรู้จึงหมายถึง การสืบส่งสืบทอดหรือถ่ายทอดแล้ว ความรู้จะเป็นอริยทรัพย์ในตน (Tacit Knowledge) และอริยทรัพย์ภายนอกตน (Explicit Knowledge) ทั้งสองประการหากมีหรือแสวงหาเพื่อให้เกิดมี ไม่หนักหนาที่จะบรรจุไว้ในสมองเป็นความจำ เป็นความเข้าใจอยู่ในสมองอันมหัศจรรย์ของมนุษย์ และย่อมทำให้มนุษย์ผู้นั้น มีความสง่างาม มีความมองอาจในอันที่จะใช้ความรู้อย่างไม่มีวันหมดสิ้น (5) มุ่งเน้นให้มีคุณธรรมจริยธรรม (Morality) เพราะเป็นหลักสำคัญที่มีอยู่ประจำใจในตัวมนุษย์ทุกคน คนที่อาจกล่าวว่า ขาดคุณธรรมจริยธรรมอย่างหนึ่ง แต่อาจมีคุณธรรมจริยธรรมอีกอย่างหนึ่ง แต่สังคมทั้งหลายปรารถนาให้ทุกคนมีคุณธรรมจริยธรรมประจำใจ หากขาดคุณธรรมจริยธรรมกันทุกคนแล้วสังคมคงมีแต่ความโหดร้าย เช่นฆ่า ทำลายซึ่งกันและกัน ลักขโมยของกันและกัน เป็นต้น (6) มุ่งเน้นให้มีวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต (Integrity) เพราะการดำเนินชีวิตของมนุษย์ย่อมไม่หนีห่างจากวัฒนธรรมอันเป็นรากเหง้าของตน สังคมหนึ่งย่อมมีรากเหง้าทางสังคมแตกต่างจากอีกสังคมหนึ่ง การเรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกันจึงย่อมนำมาซึ่งความเข้าใจกันและกัน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่ถือเอาถือว่า อยู่เหนือกว่าผู้อื่น วิเศษกว่าผู้อื่น เป็นต้น หากดำเนินชีวิตในลักษณะไม่มีวัฒนธรรม ก็แปลว่า มนุษย์มีภาวะไร้วัฒนธรรม จึงอาจเกิดการเอารัดเอาเปรียบกัน เกิดการ

แก่งแย่งกัน ไม่เรียงแถว ไม่เคารพผู้ใหญ่ ขาดความกตัญญูรู้คุณ เป็นต้น และ (7) มุ่งเน้นให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (Desirable Way of Life in Society) มีหลักเบื้องต้นง่าย ๆ คือควรมีการให้ คำว่า การให้เป็นคำที่มีความหมายอันยิ่งใหญ่ไม่ว่าจะเป็นการให้อภัย การให้ความรู้ การให้ทานหรือให้สิ่งของ แก่คนที่ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น ผลจากการให้ทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันด้วยถ้อยทีถ้อยอาศัยกันและกัน แบ่งปันกันและกัน นอกจากนั้นการกล่าวหรือการติดต่อสื่อสารกันก็ต้องให้มีลักษณะเป็นปียาวจา คือการใช้คำพูดที่น่ารัก สื่อให้เห็นพลังในการอยากร่วมทำงาน อยากพูดคุยในสิ่งที่ เป็นสาระ และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข จำเป็นต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันโดยมองลึกลงไปถึงความเสมอภาคในความเป็นมนุษย์ที่รักสุขเกลียดทุกข์เหมือนกัน ไม่ได้มีการแบ่งชั้นวรรณะว่า รวยหรือจน อีกประการหนึ่งการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขควรมีการบำเพ็ญประโยชน์ตนและประโยชน์ต่อสังคม ไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว หากเห็นแก่ตัวโดยละเลยกฎระเบียบ หรือกฎหมายบ้านเมือง แม้อาจมองว่า เป็นสิ่งเล็กน้อยที่เรียกว่า ตัวการรอดพ้นสายตา แต่ก็อาจก่อให้เกิดอันตรายอย่างใหญ่หลวง เช่น การตัดสินใจข้ามถนนโดยคิดว่าเป็นทางลัด อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตและทรัพย์สินได้ ดังนั้นการอยู่ร่วมกันในสังคมจึงควรมีการให้ มีการกล่าววาจาไพเราะ มีการให้เกียรติกันและการบำเพ็ญประโยชน์ด้วยการช่วยกันรักษากฎระเบียบกติกาของสังคมไว้ จะทำให้สังคมมีความสุขอย่างยิ่ง

สำหรับด้านการเรียนรู้เพื่อรู้ แม้ว่าการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย และหากพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่าประเด็นการมีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของสาขาวิชาชีพตามหลักสูตรที่ศึกษา มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก รองลงมาเป็นประเด็นการคาดหวังตำแหน่งงานที่สอดคล้องกับสาขาวิชาชีพตามหลักสูตรหลังสำเร็จการศึกษา มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และประเด็นการเรียนรู้หลักสถิติหรือคณิตศาสตร์ สามารถใช้เป็นเครื่องมือประมวลข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม มีการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย ประเด็นการเรียนรู้เพื่อรู้ แม้จะมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้ายก็จริง แต่ก็ถือว่ามีความสำคัญเพราะการเรียนรู้เพื่อรู้ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญ โดยเฉพาะนักศึกษาทุกคนต้องมีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของวิชาชีพที่ตนเองศึกษา เนื่องจากวัตถุประสงค์ของสาขาวิชาที่ศึกษาถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา เป็นแก่นสาระสำคัญของการศึกษาซึ่งจะนำไปสู่การประกอบอาชีพในอนาคตคือเมื่อนักศึกษามีความรู้ อย่างพอเพียงแล้ว ก็จะสามารถดำเนินชีวิตเป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำไปสู่การคิดอย่างมีเหตุผล อันจะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวอย่างดียิ่ง ทั้งนี้เพราะว่าความรู้ในวัตถุประสงค์ของวิชาชีพก็ถือว่าเป็นเงื่อนไขความรู้ โดยเฉพาะในยุคนี้นอกจากจะมีความรู้ในวิชาชีพแล้ว จำเป็นต้องมีความรู้ในด้านการคิดคำนวณโดยเฉพาะความรู้ทางด้านคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งเป็นวิชาที่สอนให้ทุกคนเป็นผู้คิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้แก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตได้ โดยอาศัยความรู้ในวิชาชีพที่ศึกษามาซึ่งเป็นความรู้ที่มีการสอดแทรกหลักคุณธรรมจริยธรรม อันถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งตรงกับข้อค้นพบจากการวิจัยของ **กานดา เตชะชนมหา** (2556) ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรม การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และเพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาโดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ทุกคณะ ทุกชั้นปี รวม 302 คน พบว่านักศึกษาได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากโทรทัศน์มากที่สุด รวมทั้งจากการเรียนการสอนในวิชาชีพ และหนังสือพิมพ์ นักศึกษามีความรู้เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก มีเจตคติต่อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับดีมาก มีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

ความรู้ในด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สัมพันธ์กับหลักวิชาชีพหรือเป็นวัตถุประสงค์ของวิชาชีพที่นักศึกษาได้ศึกษานี้ ครอบคลุมปัจจัยในการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะเป็นด้านอาหาร ด้านการแต่งกาย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการดูแลสุขภาพ และด้านเศรษฐกิจและการใช้จ่าย ผลการวิจัยของกานดา เตชะขันทมากร ยังพบอีกว่าปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา 3 ปัจจัย ได้แก่จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนเงินที่ได้รับเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายต่อเดือน และความรู้เรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะความรู้เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งถือได้ว่าเป็นความรู้อันเกิดจากการศึกษาเล่าเรียนเพื่อพัฒนาตนเอง อันเป็นการเรียนรู้เพื่อรู้อย่างแท้จริง ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดอันเกิดจากข้อค้นพบจากการวิจัยของ **กรณกร ภิรมย์รัตน์ (2553)** ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร และพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากหรือสูง โดยทุกมหาวิทยาลัยมีระดับความรู้อยู่ในระดับสูงหรือมาก มีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับมาก และพบว่าด้านความพอประมาณมีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความมีเหตุผล ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน มีพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่านักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของหลักวิชาชีพ มีความรู้รวมทั้งการคาดหวังตำแหน่งงานโดยอาศัยหลักความมีเหตุผล อีกทั้งการเรียนรู้เพื่อรู้ในเรื่องคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์อันเป็นสาขาวิชาที่มุ่งให้ทุกคนแสวงหาเหตุผล ซึ่งก็คือการเรียนรู้เพื่อรู้ในเรื่องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง อนึ่งผลการวิจัยของกรณกร ภิรมย์รัตน์ ยังพบอีกว่านักศึกษามีพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้แก่การเก็บออมเงิน การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย การใช้ทรัพยากรมนุษย์อย่างประหยัด และคุ้มค่า การประยุกต์ของเก่ามาใช้ใหม่ ด้านการเรียนการสอนมหาวิทยาลัยจัดทำหลักสูตรการเรียน รายวิชา โดยควรมีการสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงในทุกรายวิชา มีการจัดตั้งชมรม มีการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านการณรงค์ มีการประชาสัมพันธ์ มีการจัดอบรมให้ความรู้ในภาคทฤษฎีและการปฏิบัติ

อนึ่งด้านการเรียนรู้เพื่อรู้ซึ่งมีประเด็นข้อที่ให้นักศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากโดยเฉพาะ ประเด็นข้อที่เกี่ยวกับการมีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของสาขาวิชาชีพตามหลักสูตรที่ศึกษา ประเด็นข้อที่เกี่ยวกับการคาดหวังตำแหน่งงานที่สอดคล้องกับสาขาวิชาชีพตามหลักสูตรหลังสำเร็จ การศึกษา และประเด็นข้อที่เกี่ยวกับการเรียนรู้หลักสถิติหรือคณิตศาสตร์ สามารถใช้เป็นเครื่องมือประมวลข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม เป็นประเด็นข้อที่นักศึกษาได้เรียนรู้ครอบคลุมทั้ง 3 ศาสตร์ตามแนวคิดของ **เกษม วัฒนชัย (2558 : 12-17)** ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์เพื่อสร้างความเข้มแข็งของโรงเรียน ซึ่งได้แก่ (1) ศาสตร์ชาวบ้านหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นศาสตร์ที่เกิดจากการลองผิดลองถูกของบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมกันมาเป็นระยะเวลาที่เจ็ดร้อยปี ไม่ได้มีการเรียนการสอนในสถาบันหรือมหาวิทยาลัยแต่เป็นความรู้ที่อยู่คู่กับปราชญ์ชาวบ้านซึ่งมีความเก่งกล้าสามารถหลายอย่างไม่ว่าจะเป็นการทำไร่ ทำนา เป็นต้น ซึ่งควรมีการนำมาบูรณาการเข้ากับสาขาวิชาชีพในหลักสูตรที่นักศึกษาได้ศึกษา (2) ศาสตร์สากล เป็นศาสตร์ที่ทุกคนไม่ว่าจะเป็นครูอาจารย์หรือผู้ที่เก่งกว่าชาวบ้าน เป็นศาสตร์ที่ทุกคนได้ศึกษามาจากโลกตะวันตกหรือฝรั่ง และนำมาสอนเป็นศาสตร์สากล วิชาสถิติ วิชาคณิตศาสตร์ หรือวิชาวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ก็ถือว่าเป็นศาสตร์สากลตามความหมายที่เกษม วัฒนชัยได้นำเสนอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ และ (3) ศาสตร์พระราชา คือศาสตร์ที่เป็นโครงการตามแนวพระราชดำริซึ่งมีมากมายหลายพันโครงการ ไม่ว่าจะเป็นจัดการดิน การจัดการน้ำ การเกษตรแปรรูป พลังงาน สิ่งแวดล้อม เป็นต้น อีกทั้งศาสตร์ที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนต้องเรียนรู้คือหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเกษม วัฒนชัยอธิบายว่าแม้ว่าเป็นเรื่องนามธรรม แต่สามารถนำมาแปลงเป็นรูปธรรมได้

ประเด็นการปรับเปลี่ยนแนวคิดที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมนี้ เกษม วัฒนชัย (2558 : 16) ได้ตั้งเป็นคำถามว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร คำตอบที่ควรได้คะแนนเต็มคือเป็นวิถีคิดและวิธีปฏิบัติเพื่อให้ทุกคน ทุกครอบครัว ทุกบริษัท ทุกโรงเรียน ทุกชุมชน ทุกประเทศเข้มแข็ง สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้ สามารถรับมือกับวิกฤติได้ ไม่ว่าจะเป็นน้ำท่วม เป็นต้น และเกษม วัฒนชัยได้ชี้ให้เห็นส่วนสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่ามีสองส่วนและส่วนที่สำคัญคือส่วนที่เกี่ยวกับการตัดสินใจคือสามห่วงได้แก่ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี และส่วนที่เป็นเงื่อนไขก็คือความรู้และคุณธรรมจริยธรรมนั่นเอง

การยืนยันรูปแบบ ผลการยืนยันการนำสาระสำคัญของรูปแบบสู่การปฏิบัติตรงกับสภาพจริงอยู่ในระดับมากทุกด้าน หากพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการเรียนรู้เพื่ออยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ตรงกับสภาพจริงมากเป็นลำดับแรก รองลงมาได้แก่ด้านการเรียนรู้เพื่อเป็นพลเมืองที่ดี ตรงกับสภาพจริงอยู่ในระดับมาก และด้านการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ ตรงกับสภาพจริงอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย จากผลการยืนยันแสดงให้เห็นว่าตามสภาพความเป็นจริงนักศึกษาได้มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ในระดับอุดมศึกษา ย่อมมองเห็นสภาพความเป็นจริงที่นักศึกษาได้ยึดถือและนำหลักปรัชญานี้ไปดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ดวงพร ศรีชัย (2550)** ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร ซึ่งก็เป็นนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร ในชั้นปีที่ 1 2 และ 3 เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเตรียมทหารระหว่างด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านวัฒนธรรม และเพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเตรียมทหารในชั้นปี ที่แตกต่างกัน โดยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนเตรียมทหาร ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเตรียมทหาร ปีการศึกษา 2550 โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 ประเภท คือกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม และกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งประเภท จากนักเรียนเตรียมทหารทั้ง 3 ชั้นปี จำนวน 1,593 ได้กลุ่มตัวอย่าง 432 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้จากการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม โดยคัดเลือกนักเรียนเตรียมทหารที่ตอบแบบสอบถามที่มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด เพื่อค้นหาปัจจัยและข้อเสนอแนะของการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากนักเรียนเตรียมทหาร ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ 24 คน

ผลการวิจัยพบว่าการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารพบว่าโดยภาพรวมมีการนำความรู้เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติมากในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในด้านสังคมและ วัฒนธรรม ปฏิบัติค่อนข้างมากในด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมและเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยของการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ พบว่า ด้านวัฒนธรรมปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยที่มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติสะท้อนให้เห็นสภาพจริงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนี้อีกเรื่องหนึ่งคือผลการวิจัยของ **สุภาพร มหาพลตระกูล (2550)** ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนิสิตต่อการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการให้บริการสนับสนุนการเรียนรู้ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตต่อการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒโดยรวมและในแต่ละด้านจำแนกตามเพศ กลุ่มวิชา แรงจูงใจ

ไฟล์สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตและการสนับสนุนของผู้ปกครอง ทั้งนี้ได้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ทุกชั้นปี จากทุกคณะของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในปีการศึกษา 2549 รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 13,632 คน ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนมีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนและการให้บริการสนับสนุนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งก็สอดคล้องกับ**มาเรียม นิลพันธุ์และคณะ (2554)** ที่ได้ทำการวิจัยในเวลาต่อมาโดยได้ให้ความสนใจในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ศึกษาด้านวิชาชีพครู ซึ่งจะเป็นผู้สอนหรือปลูกฝังความรู้ ควบคู่คุณธรรมจริยธรรมในอนาคต จึงได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรายวิชาชีพครู กรณีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ทั้งนี้มาเรียม นิลพันธุ์และคณะได้นำรูปแบบไปทดลองใช้ ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพบว่านักศึกษามีความสามารถในการจัดทำหน่วยและแผนการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ในระดับดีมาก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันอุดมศึกษา

1. หน่วยงานหรือสำนักงานควรมีผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาอุดมศึกษา
2. หน่วยงานหรือสำนักงานควรมีผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษาหรือใช้ในฝ่ายกิจการนักศึกษาทุกระดับ
3. สถาบันอุดมศึกษาควรมีผลการวิจัยไปสู่การปฏิบัติโดยคัดเลือกประเด็นหรือข้อที่สอดคล้องกับบริบทของสถาบันไปพัฒนาเป็นดัชนีบ่งชี้สู่การปฏิบัติ
4. สถาบันอุดมศึกษาควรมีผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษา
5. สถาบันอุดมศึกษาควรมีผลการวิจัยไปพัฒนาเป็นคู่มือฝึกอบรมเพื่อพัฒนานักศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้อย่างเต็มรูปแบบ

ควรมีการนำรูปแบบที่ได้จากการศึกษาวิจัยนี้สู่การปฏิบัติโดยอาจดำเนินการดังนี้

1. ควรจัดโครงการสัมมนาให้ความรู้แก่คณาจารย์ นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดของแผนพัฒนาอุดมศึกษาหรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
2. ควรจัดฝึกอบรมให้ความรู้ เป็นการเรียนรู้เพื่อรู้โดยมีการสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงในหลักสูตรฝึกอบรม
3. ควรมีการจัดฝึกอบรมนักศึกษาเพื่อผดุงหรือพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดีโดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปกำหนดเป็นปรัชญาหรือวัตถุประสงค์ของสถาบัน
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดี โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
5. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองที่ดีโดยมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยวิธีอภิมาน (Meta analysis) อันเป็นการมองภาพรวมระดับประเทศ